

ПРОТОКОЛ
ОТ ДВАДЕСЕТ И СЕДМОТО ЗАСЕДАНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ
(РСР) НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (СЦР)

08 септември 2015 г., гр. Габрово,
Ритуална зала на Община Габрово, пл. „Възраждане” № 3

Днес, 08.09.2015 г. от 11.00 ч. в Ритуална зала на Община Габрово, се проведе двадесет и седмото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район.

Заседанието беше открито от Председателя на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и областен управител на област Габрово г-н Николай Сираков.

На заседанието присъстваха:

ЧЛЕНОВЕ на РСР на СЦР по чл. 44, ал. 1 и 2 от ППЗРР:

1. Николай Сираков - областен управител на област Габрово и председател на РСР на СЦР;
2. Галина Георгиева-Маринова - областен управител на област Разград;
3. Стоян Бонев - областен управител на област Силистра;

Временно възпрепятствани да участват в работата на съвета са: : Иван Аспарухов - заместник-министър на регионалното развитие и благоустройството; Кирил Ананиев - заместник-министър на финансите, МФ; Павел Гуджеров - заместник-министър на околната среда и водите, МОСВ; доц. Георги Костов - заместник-министър на земеделието и храните, МЗХ; Даниела Везиева - заместник-министър на икономиката, МИ; Антон Павлов - заместник-министър на енергетиката, МЕ; Николина Ангелкова – министър на туризма, МТ; Гълъб Донев - заместник-министър на труда и социалната политика, МТСП; Антон Гинев - заместник-министър на транспорта, информационните технологии и съобщенията, МТИТС; Цвятко Георгиев - заместник-министър на вътрешните работи, МВР; проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев - областен управител на област Велико Търново; Стефко Бурджиев - областен управител на област Русе; инж. Даниел Панов – кмет на община Велико Търново и представител на общините от област Велико Търново; инж. Добромир Добрев - кмет на община Горна Оряховица и представител на общините от област Велико Търново; инж. Пламен Чернев – кмет на община Сухиндол и представител на общините от област Велико Търново; Таня Христова - кмет на община Габрово и представител на общините от област Габрово; д-р Иван Иванов - кмет на община Севлиево и представител на общините от област Габрово; Денчо Бояджиев - кмет на община Разград и представител на общините от област Разград; Айхан Хашимов - кмет на община Лозница и представител на общините от област Разград; инж. Георги Георгиев - кмет на община Ветово и представител на общините от област Русе; Пламен Стоилов - кмет на община Русе и представител на общините от област Русе; д-р Петър Петров - кмет на община Ценово и представител на общините от област Русе; д-р Юксел Ахмед - кмет на община Дулово и представител на общините от област Силистра; д-р Юлиан Найденов - кмет на община Силистра и представител на общините от област Силистра; Валери Андреев – председател на Русенската ТИК, БТПП; Веселин Илиев – главен директор „Международно икономическо сътрудничество”, БСК; Алексей Кънчев – представител на Асоциацията на индустриалния капитал в България; проф. д-р Христо Бонджолов – регионален представител на КРИБ Велико Търново, КРИБ; д-р Иван Кокалов – вицепрезидент на КНСБ; Кирил Черкезов - председател на СРС на КТ „Подкрепа” – Русе.

На тяхно място (по чл. 44, ал. 4 от ППЗРР) предварително определени да ги заместват са:

1. Валери Найденов – заместник-главен директор на Главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“, МРРБ;
2. Любомир Попов - главен експерт в дирекция „Финанси на общините“, МФ;
3. инж. Петър Димитров – директор на Басейнова дирекция за управление на водите Дунавски район с център Плевен, МОСВ;
4. инж. Тодор Бонев – заместник-директор на Северноцентрално държавно предприятие ДП – гр. Габрово, МЗХ;
5. Стефан Узунов - държавен експерт в дирекция „Инвестиции, иновации и предприемачество“, Министерство на икономиката;
6. Явор Стоянов - държавен експерт в дирекция „ЕСПУЕР“, Министерство на енергетиката;
7. Антоанета Чолакова – младши експерт в Главна дирекция „Туристическа политика“, Министерство на туризма;
8. Михаил Бъчваров – държавен експерт в дирекция „Политика на пазара на труда и трудова мобилност“, МТСП;
9. Милен Минчев - главен експерт в дирекция „Национална транспортна политика“, МТИТС;
10. Комисар Денислав Донков – заместник-директор на ОД на МВР Габрово, МВР;
11. Николай Петров - заместник-областен управител на област Велико Търново;
12. Станимир Станчев – заместник-областен управител на област Русе;
13. инж. Антон Койнаков – главен експерт в дирекция „Общинско развитие“ в община Велико Търново и представител на общините от област Велико Търново;
14. Петя Комитова – директор на дирекция „Местно икономическо развитие“ в община Горна Оряховица и представител на общините от област Велико Търново;
15. Десислава Колева - главен експерт в отдел „Проекти и икономическо развитие“ в община Габрово и представител на общините от област Габрово;
16. Митхат Алибашев - заместник-кмет на община Севлиево и представител на общините от област Габрово;
17. Руска Вътева – главен експерт връзки с обществеността, протокол и международни дейности в община Разград и представител на общините от област Разград;
18. Лидия Лечева-Господинова - главен експерт в дирекция „Европейско развитие“ в община Русе и представител на общините от област Русе;
19. Цветомир Петров - заместник-кмет на община Ценово и представител на общините от област Русе;
20. Галина Михнева – изпълнителен директор на Габровска търговско-промишлена палата – Габрово, БТПП;
21. Пламен Ацаров – член на Индустиална стопанска асоциация/СК Габрово, БСК;
22. Росица Йонкова – експерт-специалист към РС на КНСБ - Габрово, КНСБ;
23. Надка Бончева – регионален секретар на СРС на КТ „Подкрепа“ – Русе, КТ „Подкрепа“.

Посочените заместници са изрично писмено упълномощени да участват в конкретното заседание с право на глас.

На заседанието на съвета присъстваха и служители от секретариата на Регионалния съвет за развитие и от областните администрации в Северен централен район без право на глас, съгласно предварително определен от председателя на Регионалния съвет за развитие на СЦР списък (чл. 54, ал. 4 от ППЗРР):

1. Юзлям Камберова – началник на отдел „Стратегическо планиране и координация на регионалното развитие в Северен централен район – Русе“ (СПКРР в СЦР), ГД „СПРРАТУ“, МРРБ;
2. Ангелина Маркова - главен експерт в отдел „СПКРР в СЦР - Русе“, ГД „СПРРАТУ“, МРРБ;
3. Биляна Караиванова - младши експерт в отдел „СПКРР в СЦР - Русе“, ГД „СПРРАТУ“,

МРРБ;

4. Мария Хубанова - главен експерт в дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Габрово;
5. Марияна Ризова – старши експерт в дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Габрово;
6. Михаела Стоянова – старши експерт в дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Габрово;
7. Светлин Симеонов – началник на отдел „РРАК“ в дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Разград;
8. Диляна Кирова – главен експерт в отдел „Регионално развитие”, дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Русе;
9. Магдалина Банкова – старши експерт в дирекция „АКРРДС”, Областна администрация Разград.

В заседанието на РСР на СЦР участваха с право на съвещателен глас представители на юридически лица, имащи отношение към регионалното развитие (чл. 46, ал. 1 от ППЗРР):

1. Васил Панчаров – представител на Форум „Гражданско участие“;
2. проф. д-р Иван Върбанов – врид ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов;;
3. проф. д-р Велизара Пенчева – заместник-ректор по развитие, координация и продължаващо обучение на Русенски университет „Ангел Кънчев”- Русе;
4. доц. д-р инж. Илия Железаров - заместник-ректор НИР на Технически университет –Габрово.

В присъствието на:

1. Галина Ханджиева – директор на Териториално статистическо бюро – Русе, НСИ;
2. Александър Михайлов – експерт проекти и програми, ФРМС;
3. Димчо Димов – главен експерт в ГД „Програмиране на регионалното развитие“, МРРБ;
4. Елица Цолова – главен експерт в ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“, МРРБ;
5. Зорница Георгиева – старши експерт в ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“, МРРБ;
6. Цветомира Иванова – експерт връзки с обществеността, Областна администрация Габрово;
7. Миглена Вългенова – експерт в Община Габрово.

По първа точка от дневния ред:

Г-н Николай Сираков, в качеството си на Председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район приветства членовете на Съвета с „добре дошли” в Габрово на заседанието на РСР на СЦР.

Той посочи основанието за свикване на заседанието - чл. 52, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР).

Г-н Сираков благодари на всички присъстващи членове на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и им пожела ползотворна работа.

На заседанието беше отчетен необходимият кворум, изискуем съгласно разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Всички, заместващи титулярите са редовно упълномощени за гласуване при вземане на решение на заседанието.

• Преди пристъпване към гласуване на проекта на дневен ред, Председателят на РСР на СЦР информира участниците, че на заседанието присъстват и представители на академичните среди – висши учебни заведения на територията на Северен централен район:

- проф. д-р Иван Върбанов – врид ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов;

- проф. д-р Велизара Пенчева – заместник-ректор по развитие, координация и продължаващо обучение на Русенски университет „Ангел Кънчев”- Русе;
- доц. д-р инж. Илия Железаров - заместник-ректор НИР на Технически университет – Габрово.

Председателят на РСР на СЦР представи **проекта на дневен ред**, който е следният:

1. Откриване на заседанието. Приемане на дневен ред.

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

2. Обсъждане и приемане на проект на Годишна индикативна програма за дейността на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район през 2016 г.

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

3. Определяне на представители на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в тематична работна група за разработване на Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“.

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

4. Актуализиране на представителите на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България 2014-2020 г. и на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

5. Дискутиране на проблеми, свързани с обработката и публикуването на официални статистически данни от Националния статистически институт.

Докладва: Галина Ханджиева – директор на Териториално статистическо бюро – Русе, Национален статистически институт

6. Концепция за туристическо райониране на България – основни моменти, касаещи областите в Северен централен район.

Докладва: Антоанета Чолакова – младши експерт в ГД „Туристическа политика“, Министерство на туризма

7. Информация за планирани процедури по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. съгласно Годишната индикативна програма за 2015 г.

Докладва: Димчо Димов – главен експерт в ГД „Програмиране на регионалното развитие“, Министерство на регионалното развитие и благоустройството

8. Представяне и обсъждане на Проект на Стратегия за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г.

Докладва: Александър Михайлов – експерт проекти и програми, Фондация за реформа в местното самоуправление

9. Предложение за решение на РСР на СЦР за осигуряване публичност на приетите решения, съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР).

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

10. Други.

Закриване на заседанието.

Докладва: Николай Сираков - областен управител на област Габрово, председател на РСР на СЦР

Г-н Сираков напомни, че съгласно чл. 53, ал. 5 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, всеки член на Съвета в момента може да прави предложение за включване на нови точки в дневния ред.

Не постъпиха предложения за допълнения и изменения.

Дневният ред беше приет от всички членове на РСР на СЦР.

По втора точка от дневния ред:

• Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков поясни, че проектът на Годишна индикативна програма за дейността на Съвета през 2016 г. е изготвен от областните управители на областите Силистра и Русе, председателстващи Регионалния съвет през 2016 г.

Той предложи да се обсъди Проекта на Годишна индикативна програма.

Не бяха изразени мнения и препоръки по така разработения проект.

По тази точка от дневния ред беше гласувано следното **предложение за решение:**

Решение № 1:

Регионалният съвет за развитие на Северен централен район приема Годишна индикативна програма за дейността на Съвета през 2016 г.

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

По точка 3 от дневния ред:

• Председателят на РСР на СЦР поясни, че във връзка с писмо – изх. № К-91-00-15/18.06.2015 г. на Министъра на икономиката г-н Божидар Лукарски относно номиниране на членове и техни заместници за участие в тематична работна група за разработване на Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“, е необходимо да бъдат определени представители на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в тематичната работна група.

Той информира членовете на Съвета, че предвид кратките срокове са предложени следните представители в работната група:

- титуляр: проф. д-р ик. н. Пенчо Пенчев - областен управител на област Велико Търново;
- заместник: Стефко Бурджиев - областен управител на област Русе.

Не постъпиха други предложения и се пристъпи към гласуване:

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

Г-н Николай Сираков **обяви избраните представители** (титуляр и заместник) на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район в тематичната работна група за разработване на Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“:

проф. д-р ик. н. Пенчо Пенчев - областен управител на област Велико Търново
и неговия заместник: г-н Стефко Бурджиев - областен управител на област Русе.

По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР предложи да се гласува следното **предложение за решение:**

Решение № 1:

Председателят на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район да информира писмено Министъра на икономиката за определените представители (титуляр и заместник) на РСР на СЦР за участие в тематичната работна група за разработване на оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“.

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 глас.

По точка 4 от дневния ред:

• Председателят на РСР на СЦР поясни, че поради настъпили промени е необходимо Регионалният съвет за развитие на Северен централен район да актуализира своите представители в Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България 2014-2020 г. и на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

Г-н Николай Сираков посочи досегашните представители на РСР на СЦР и техните заместници в Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България 2014-2020 г. и на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. и предложенията за актуализиране на състава на тези комитети, както следва:

1. Комитет за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България – досегашни представители:

- **основен член:** г-н Стефко Бурджиев – областен управител на област Русе;
- **резервен член:** г-н Петър Василев - областен управител на област Разград;

Предложение за:

- **резервен член:** г-жа Галина Георгиева-Маринова - областен управител на област Разград.

2. Комитет за наблюдение на оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 г. - досегашни представители:

- **основен член:** г-н Петър Василев – областен управител на област Разград;
- **резервен член:** д-р Юлиан Найденов – кмет на Община Силистра;

Предложение за:

- **основен член:** г-жа Галина Георгиева-Маринова - областен управител на област Разград.

Не постъпиха други предложения, след което се пристъпи към гласуване:

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

Председателят на РСР на СЦР **обяви** представителите – основни и резервни членове в двата Комитета за наблюдение, както следва:

1. Комитет за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България:

- **основен член:** г-н Стефко Бурджиев – областен управител на област Русе;
- **резервен член:** г-жа Галина Георгиева-Маринова - областен управител на област Разград;

Разград;

2. Комитет за наблюдение на оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 г.:

- **основен член:** г-жа Галина Георгиева-Маринова - областен управител на област Разград;
- **резервен член:** д-р Юлиан Найденов – кмет на Община Силистра.

По точка 4 от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков направи следното предложение за решение:

Решение № 1:

Председателят на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район да информира писмено председателите на Комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство на Р България за периода 2014-2020 г. и на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. за актуализираните представители (основни и резервни членове) на РСР на СЦР.

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

По точка 5 от дневния ред:

По тази точка от дневния ред, г-н Николай Сираков направи следните пояснения:

• На проведеното на 09.06.2015 г. заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район беше представен социално-икономически анализ и тенденции в развитието на Северен централен район. Като проблем при изготвянето на анализа, беше посочена липсата на актуални статистически данни за някои ключови показатели (напр. БВП, БДС и др.), като данните за тях се публикуват от НСИ със закъснение повече от 2 години.

В хода на проведената дискусия, представители на общините изтъкнаха като проблем и липсата на данни за важни социално-икономически показатели на ниво общини, както и задължението им да заплащат за предоставяната от НСИ статистическа информация.

Той информира членовете на Съвета, че е изпратено писмо с предложения и препоръки до г-н Сергей Цветарски - Председател на Националния статистически институт, както и покана за участие на представител на НСИ в заседанията на РСР на СЦР.

След направените пояснения, думата беше предоставена на **г-жа Галина Ханджиева** – директор на Териториално статистическо бюро – Русе и представител на Националния статистически институт (НСИ).

Г-жа Ханджиева благодари за уместните препоръки към НСИ относно обработката и публикуването на официални статистически данни, направени с писмо на Председателя на РСР на СЦР до Председателя на НСИ и отбеляза, че представителите на Регионалния съвет оценяват високо качеството и навременността на статистическата информация. Тя информира също така, че е изпратен отговор на горепосоченото писмо.

Представителят на НСИ отговори на направените от РСР на СЦР препоръки и предложения, спирайки се на проблемите, свързани със сроковете и разрезите за предоставяне на статистическа информация, както следва:

- Относно предложението за съкращаване на препоръчителните срокове за обработка на статистическите данни беше отбелязано, че то няма отношение към промени в Закона за статистиката, тъй като той е в съответствие със Закона за нормативните актове, регламентиращ съдържанието на един закон. Промяната на срокове касае по-скоро Националната статистическа програма, която се приема ежегодно.

- По отношение на статистическите показатели, г-жа Ханджиева посочи, че за да се управлява ефективно трябва да е налице необходимата информация в обем, качество и разрези, но не всички данни могат да бъдат предоставени.

- Относно предложението на РСР на СЦР за предоставяне на данни за Брутният вътрешен продукт (БВП), Брутна добавена стойност (БДС) и др. показатели до ниво общини, представителят на НСИ информира, че това не може да бъде изпълнено. Формирането на показателите и възможностите за представяне на информация е залегнало в Регламент № 549 на Евростат от 2013 г. В него са записани възможните изходи за предоставяне на информация за БВП (стр. 669 под ред № 10 в таблицата), т.е. нивото е NUTS 2, като НСИ предоставя информация и за БВП и БДС на ниво област. В регламента е записано също така, че информация за БВП и БДС се предоставя в период $t+24$, т.е. 2 години след изтичане на годината за която се отнасят.

- Във връзка с необходимостта от по-голяма оперативност при обработване и предоставяне на данни, г-жа Ханджиева отбелязва, че това ще даде възможност за оперативно планиране и подчерта, че организацията на националната нормативна уредба до известна степен спира тази възможност. За юридическите лица, действащи по Закона за корпоративното подоходно облагане, срокът за предоставяне на годишни отчети за дейността е до 31 март на следващата година. За лицата, предоставящи годишни отчети за дейността по Закона за данъците на доходите върху физическите лица, срокът е до 30 април на следващата година.

Тя посочи, че около 60 % от информацията от годишните отчети за дейността се предоставя по електронен път чрез Информационна система „Бизнес статистика“ и не е достатъчно качествена. Поради това са необходими съгласуваност, сравнимост, логическа обвързаност и този процес отнема много време.

Г-жа Ханджиева информира, че на 28 август 2015 г. са публикувани предварителните данни, свързани с дейността на икономически активните стопански субекти за 2014 г., а окончателните данни ще бъдат публикувани вероятно на 30 ноември 2015 г., съгласно посочения срок в Националната статистическа програма за 2015 г.

Подчертано беше, че Националният статистически институт, неговото ръководство и служители правят всичко необходимо за съкращаване на сроковете за обработка, но това зависи от качеството на входящите данни и необходимостта те да бъдат валидирани. Освен това, Евростат извършва допълнително валидиране на данните с оглед съгласуваност в рамките на Европейския съюз и във връзка с необходимостта от производство на качествена и надеждна европейска статистика. Едва след това, данните в окончателния си вид могат да бъдат предоставени.

- Относно необходимостта от изготвянето на социално-икономически анализи, г-жа Галина Ханджиева поясни, че функциите на НСИ и неговите задачи са залегнали в Закона за статистиката и в Устройствения правилник на НСИ. Основната функция е не само да проучва и обобщава обществените потребности от информация, но да предоставя и разпространява информация. В нормативните документи не е указана необходимостта от изготвяне на социално-икономически анализи.

- По отношение на безплатното предоставяне на статистическа информация, представителят на НСИ уточни, че то е регламентирано в Закона за статистиката и в Правилника за разпространение на статистически продукти и услуги на Националния статистически институт, като е указано до какво равнище може да бъде предоставена информация на органи от публичния сектор (това са показатели съгласно Списъка на стандартните статистически показатели с актуалност и разрез, посочени в него).

Г-жа Ханджиева изрази готовност да предаде на ръководството на НСИ други предложения, ако има такива. Работата на НСИ за съкращаване на сроковете има отчетлив резултат през 2015 г., особено за част от статистическите изследвания в областта на социалната статистика. Предварителните данни са предоставени много по-рано от сроковете, отразени в Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания на НСИ.

Бяха направени следните коментари по тази точка от дневния ред:

Г-н Николай Сираков - председател на РСР на СЦР и областен управител на област Габрово, отбеляза, че относно сроковете за обработка и предоставяне на данни е отчасти съгласен, че е невъзможно предоставяне на данни на по-ранен етап, поради изброените от представителя на НСИ причини.

По отношение на отказа за безплатно предоставяне на данни и по-разширена информация, г-н Сираков изрази несъгласие и подчерта, че НСИ съществува и работи за ползвателите на данни. Той посочи, че НСИ се финансира от държавата и не би следвало местната власт и държавните органи да не могат да ползват безплатно по-широк спектър от данни.

Относно действащата нормативна уредба, Председателят на РСР на СЦР коментира, че когато има потребност от ползвателите на данни и желание от страна на НСИ, законите и наредбите могат да се променят. Актуалните данни до ниво общини са необходими за голяма част от работата на общините и областните администрации. Г-н Сираков изрази мнение, че е възможно да бъде извършена промяна в нормативната уредба, ако в бъдеще се направят конкретни предложения от РСР на СЦР до НСИ и тези предложения бъдат внесени съвместно.

Г-жа Галина Михнева - представител на Българска търговско-промишлена палата, отбеляза, че все по-трудно се набавят актуални данни и закъснение от две години за показатели като БВП и някои други икономически показатели е много голямо, тъй като икономическата обстановка се е променила много пъти.

По отношение на проблема с електронните формуляри и необходимостта от по-нататъшна обработка на данните, тя коментира, че е необходимо да се променят или преработят електронните формуляри във вид, в който да могат да постъпват без допълнителна обработка в базата данни. Според г-жа Михнева това е въпрос на програмиране и проблемът може да се реши технологично. Ако съответният електронен формуляр е разработен така, че да има достатъчно контроли при некоректно попълване на данните, той ще бъде попълнен с качествени данни и ще постъпва директно в масивите за обработка на данни. Това е пътят за съкращаване на сроковете за обработка, тъй като все повече хора подават данни в електронен вариант.

Относно проблема, свързан с непредоставяне на данни на ниво община, тя коментира, че когато данните са се обработвали на регионално ниво, достъпът на организациите до тях, както и експедитивността са били много по-големи. Сега процесът е централизиран, данните се събират на централно ниво и се предоставят от там. В тази връзка, г-жа Михнева подкрепи предложението на г-н Николай Сираков за промяна в нормативната уредба.

Не бяха изразени други мнения и предложения.

Председателят на РСР на СЦР обобщил, че въпросът остава отворен и на едно от следващите заседания на РСР на СЦР могат да бъдат формулирани конкретни предложения за промени, които ще бъдат основа за създаване на по-добри условия за работа на местните власти и всички институции, които ползват статистически данни.

По точка 6 от дневния ред:

- По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков предостави думата на **г-жа Антоанета Чолакова** – младши експерт в главна дирекция „Туристическа политика“ при Министерство на туризма за представяне на Концепция за туристическо райониране на България и основни моменти, касаещи Северен централен район. В началото на своята презентация, г-жа Чолакова поясни, че Концепцията за туристическо райониране е разработена на основание чл. 16 от Закона за туризма и е утвърдена със Заповед на министъра на туризма от 11 март 2015 г.

Туристическото райониране е предпоставка за развитие на конкурентоспособен туризъм; провеждане на регионална туристическа политика, съобразена с териториалните особености и

специфика на различните части на страната; осъществяване на ефективен регионален маркетинг, който да направи туристическите райони разпознаваеми за потенциалните туристи и успешно да ги промотира на вътрешния и международния пазар.

Туристическите райони са обособени територии, управлението на които е свързано с извършването на дейности, насочени към създаване на регионални туристически продукти, осъществяване на регионален маркетинг и реклама, както и координация и управление на туризма на регионално ниво.

Бяха представени *ползите* от туристическото райониране:

- Създава се регионално ниво на управление на дестинациите, което да бъде между местното ниво (общините) и националното ниво (Министерство на туризма);

- Обединяват се ресурсите и се съгласуват действията за развитие на комплексен, разнообразен и конкурентоспособен туристически продукт;

- Регионализира се националният маркетинг – България да се рекламира чрез туристическите райони, всеки от които има характерни ресурси и възможности за предлагане на различни видове туризъм. Целта е да се отговори по-добре на очакванията, изискванията и интересите на различните пазарни сегменти;

- По-ефективно се достига до потенциалните туристически пазари, особено далечните - чрез представяне на достатъчно големи по обхват райони, които са видими на картата и са разпознаваеми както за българите, така и за чужденците.

Беше представена карта с предложение за обхват на туристическите райони и подрайони. Туристическите райони са 9 на брой - район Дунав; район Стара планина; район Долина на розите; район Тракия; район Родопи; район Рила-Пирин; район София; район Варненско черноморие и район Бургаско черноморие. Общините в Северен централен район са в обхвата на Дунавския и Старопланинския райони.

Районите са подбрани така, че да са достатъчно големи и да се разпознават ясно и в същото време достатъчно малки, за да се управляват ефективно. Съгласно Закона за туризма, предложената схема покрива цялата страна, като общините са най-малкия териториален модул, използван за очертаване на границите на туристическите райони.

Картата е съобразена с теоретичните и методическите принципи на туристическото райониране; основава се на задълбочен анализ на досегашните районирации в България от началото на 60^{-те} години досега, както и на анализ на опита на други страни в туристическото райониране. Отчетени са и формиралите се през последните години териториални туристически образувания в страната - регионални туристически сдружения и групи от общини за изпълнение на проекти за развитие на регионални туристически продукти и маркетинг на дестинациите по ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г.

Г-жа Чолакова посочи и основните *причини* за определяне на броя и териториалния обхват на туристическите райони в България:

- Териториалният обхват на районите съответства на реалните измерения на туристическото развитие и/или на разкрития туристически потенциал;

- Атрактивност – свързана е с наличието на значими атракции (експонирани и потенциални), които осигуряват богато туристическо предлагане, което дава възможност да се създават комплексни туристически продукти и да се задържат посетителите поне за няколко дни;

- Инфраструктурна обезпеченост – районите предлагат или имат потенциал да развият комплексни туристически услуги чрез подобряване и/или изграждане на съответната инфраструктура за нуждите на туристите и туристическия бизнес;

- Хомогенност – налага наличието на относително сходство на природните и социално-икономическите условия, ресурсния потенциал, продуктовата структура и регионалната идентичност. По този начин туристическите райони ще се възприемат като цялостни единици от по-големи пазарни сегменти, местни власти, туристически бизнес и туристически асоциации и сдружения;

- Териториална цялостност – компактността не допуска териториална разпокъсаност на районите или припокриване с други туристически райони;

- Толерантност – целта е да се запази териториалната цялост на съществуващите регионални сдружения и на други доброволни формирания между общините.

В Дунавския район попадат 67 общини, от които 26 са в Северен централен район, а в Старопланинския – 32 общини, от които 10 са в СЦР.

Бяха представени центровете на туристическите райони и тяхната основна и допълнителна специализация. Основната специализация включва комбинация от 2 вида туризъм, които определят уникалността им, а разширената – до 4 допълващи видове туризъм.

За център на Дунавския туристически район е определен гр. Русе, а на Старопланинския – гр. Велико Търново. Основна специализация на Дунавския район са културния и круизния туризъм, а разширената включва приключенски и екотуризм; градски развлекателен и шопинг туризъм; винен и кулинарен туризъм, както и религиозен и поклоннически туризъм.

Старопланинският район има основна специализация в планинския и културния туризъм и разширена – в приключенски и екотуризм; селски; религиозен и поклоннически и планински туризъм.

Г-жа Антоанета Чолакова представи статистически данни по показателите леглова база, брой нощувки и реализирани приходи от нощувки по туристически райони, които показват изяви дисбаланси. Според данните, районите „Бургаско черноморие“ и „Варненско черноморие“, въпреки че са малки по площ, са силни в туристическо отношение и изпъкват над останалите райони.

Бяха представени и графики с информация за легловата база, реализираните нощувки и приходите от нощувки по райони от ниво 2 и отделно по области в СЦР. По данни на Националния статистически институт към 2014 г., СЦР се нарежда на предпоследно пето място в страната с 3,7 % от легловата база. Във вътрешнорегионален план се отчита диспропорция по показателя, като водеща е област Велико Търново с 45,9 % от легловата база в СЦР, следвана от Габрово (29,4 %), Русе (14 %), Силистра (5,4 %) и Разград (5,3 %).

По показателите брой реализирани нощувки (3 %) и приходи от нощувки (2,5 %) СЦР отново е на пето място в страната, като водеща и по двата показателя е област Велико Търново – съответно с 40,9 % от нощувките и 42,6 % от приходите от нощувки в района.

По отношение на управлението на туристическите райони, представителят на Министерство на туризма информира, че съгласно чл. 17, ал. 1 от Закона за туризма, туристическият район се управлява от организации за управление на туристическия район (ОУТР), които са доброволни организации. В тях могат да членуват туристически сдружения; общински и областни администрации; научни организации, институти и училища в областта на туризма; сдружения на потребители; национални, регионални и общински музеи; национални и природни паркове и др. Посочени бяха и начина на учредяване, органите на управление, основните дейности, както и възможните източници на приходи по бюджета на ОУТР.

Организациите за управление на туристическите райони могат да се учредяват от туристически сдружения, вписани в Националния туристически регистър, чието седалище трябва да е на територията на туристическия район и да включват поне 4 общини от района. Процедурата за учредяване се открива със заповед на министъра на туризма, въз основа на заявление от учредителен комитет или чрез публично обявяване по реда на чл. 25, ал. 1 от Закона за туризма. Министърът се произнася по заявлението в 30-дневен срок от получаването му. Ако през периода постъпи ново заявление за откриване на процедура за един и същи туристически район, министърът съгласува със заявителите възможността за подаване на общо заявление. При непостигане на съгласие процедурата се открива по заявлението с по-голям брой учредители, а в случай че броят им е равен – по заявлението с по-голям брой общини от територията на района.

Органите за управление на ОУТР са общо събрание, управителен съвет и контролен съвет. Приходите по бюджета на ОУТР се формират от членски внос; приходи от стопанска дейност,

от предоставяне на платени услуги; средства от участие в европейски, международни и различни донорски програми; дарения от физически и юридически лица и други източници. ОУТР могат да бъдат бенефициенти и по други национални и европейски програми, както и да се подпомагат от Министерството на туризма по ред, определен от министъра.

В заключение, г-жа Чолакова представи някои инициативи, по които към настоящия момент работи Министерството на туризма, като изготвяне на Инвестиционна карта на България в областта на туризма, с цел привличане на повече чуждестранни инвестиции; създаване на Национален Регистър на туристическите атракции; разработване на културно-исторически дестинации за промотиране на културно-историческото наследство на България, както и инициатива за събиране на информация от общините за необходимостта от поставяне на указателни и информационни табели за туристическите атракции.

(Презентацията е приложена към протокола)

Беше проведена следната дискусия по тази точка от дневния ред:

Г-н Николай Сираков – председател на РСР на СЦР и областен управител на област Габрово, попита кога ще могат да се подават заявления за учредяване на организации за управление на туристическите райони.

Г-жа Чолакова отговори, че вече е възможно да се подават такива заявления.

Г-н Сираков коментира, че цялата инициатива е в ръцете на туристическите сдружения, които ще са от различни части на туристическия район. Според него това ще стимулира участниците да мислят по-глобално и да се стремят да развиват туризма в съответния район, а не само в едно населено място.

Г-жа Чолакова допълни, че това е основната идея на предложената Концепция. В процедурата за учредяване е задължително да участват туристически сдружения и най-малко 4 общини от даден туристически район, като целта е общините, сдруженията и институциите, свързани с туризма да работят заедно в една посока.

Г-жа Галина Михнева – представител на Българска търговско-промишлена палата, попита дали е задължително седалището на учредяваните сдружения да бъде в центровете на туристическите райони.

В отговор, **г-жа Чолакова** посочи, че седалищата на сдруженията трябва да са на територията на туристическите райони, т.е. в една от общините на територията на съответния район, като не е задължително да са в техния център за управление.

По точка 7 от дневния ред:

• По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков предостави думата на **г-н Димчо Димов** – главен експерт в Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие“ при Министерство на регионалното развитие и благоустройството, за представяне на Информация за планирани процедури по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. съгласно Годишна индикативна програма за 2015 г.

В началото на своята презентация, г-н Димов благодари за поканата да участва в заседанието на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и да представи отворени и предстоящи процедури по приоритетни оси на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

По приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“

На 10.07.2015 г. е открита процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“. Целта на процедурата е чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) да се подкрепи реализацията на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) на 39^{-те} града от 1^{-во}, 2^{-ро}, 3^{-то} йерархично ниво на националната полицентрична система. ИПГВР са местни стратегически документи, с които се определят интегрирани действия за устойчиво градско развитие, съгласно чл. 7 от Регламент № 1301/2013 и в които е включена инвестиционна програма. Програмата е средносрочен документ за реализация на ИПГВР, разработван от всяка община на 39^{-те} града за периода 2014-

2020 г. и включва списък с индикативни основни и резервни проекти, одобрен от Управляващия орган на ОПРР 2014-2020 г.

От Северен централен район бенефициенти са областните градове (Велико Търново, Габрово, Разград, Русе, Силистра), както и градовете Горна Оряховица и Свищов.

Управляващият орган чрез споразумение делегира задачи и функции по подбор и оценка на операциите на общините на големите и средните градове, в качеството им на междинни звена по ОПРР, в съответствие с чл. 123, ал. 6 от Общия Регламент 1303/2013.

Бюджетът на процедурата е 1,372 млрд. лв., разпределен по инвестиционни приоритети:

- *Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“* - допустими са дейности по конструктивно възстановяване/усилване; изпълнение на мерки за енергийна ефективност по външни сградни ограждащи елементи и по системи за поддържане на микроклимата; строително-монтажни работи (СМР) на жилищни сгради, студентски общежития и държавни и общински административни сгради; съпътстващи СМР; обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на сгради и подобряване достъпа за лица с увреждания до тях. СМР могат да бъдат финансирани само, ако сградите постигнат нормативно изискваните нива на енергийна ефективност – най-малко клас на енергопотребление „С“ и минимум 60 % енергийни спестявания.

- *Инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“* - през периода 2007-2013 г. той се подкрепяше само в 7^{-те} най-големи града в страната, а през периода 2014-2020 г. вече допустими бенефициенти са 39^{-те} града от 1^{-во} до 3^{-то} йерархично ниво. Ще се финансира разработването на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи; подобряване на достъпността на спирките на градския транспорт и довеждащата до тях инфраструктура; обновяване на транспортната инфраструктура; осигуряване на системи за защита от шум; разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт; изграждане, обновяване, реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура; изграждане, обновяване, реконструкция на пешеходни алеи/тротоари/зони, велосипедни алеи и др.

- *Инвестиционен приоритет „Градска среда“* – допустими са две групи дейности:

Група дейности „Градска среда“: за изграждане и възстановяване на зони за обществен отдиш; изграждане/реконструкция/рехабилитация на физически елементи на градската среда и на улични мрежи и паркинги; монтаж на енергоспестяващо улично осветление и на системи за охрана и борба с престъпността и др. Това са мерки, които са подкрепяни и през миналия програмен период, като целта е през новия 2014-2020 г. да бъдат надградени.

Група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“: подобряване, надграждане и реконструкция на съществуваща или строителство на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнеса; почистване, рекултивация на съществуващи замърсени и остарели индустриални зони с потенциал за икономическо развитие; озеленяване на места за отдиш, велоалеи, паркинги за велосипеди и автомобили.

Очаква се създаването на ефективно партньорство между общините и частния бизнес, с цел постигане на растеж и работни места, особено в по-малките градове и населени места. Това ще допринесе за задържане на младите хора и на хората в средна възраст в населените места и намаляване на миграционния поток от по-малките населени места към областните градове, от тях към столицата, а от София в чужбина.

- *Инвестиционен приоритет „Социална инфраструктура“* – допустими са две групи дейности:

Група дейности „Социална инфраструктура“: за строителство, реконструкция, ремонт и разширение на социални жилища за настаняване на уязвими групи от населението и други групи в неравностойно положение; подобряване достъпа на лицата с увреждания до социални жилища; ремонт, реконструкция, изграждане на общинска инфраструктура за предоставяне на социални услуги – центрове за временно настаняване, кризисни центрове, приюти и центрове за

работа с деца на улицата; доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане и др. Има изискване 5 % от бюджета на ИПГВР да бъде за такива дейности.

Група дейности „Културна инфраструктура“: за развитие на културна инфраструктура, чрез строителство, реконструкция, обновяване, оборудване, обзавеждане на културни центрове, театри, читалища, библиотеки, опери, галерии, изложбени зали и др.

- *Инвестиционен приоритет „Образователна инфраструктура“* - ще се финансират дейности за изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения (детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища); доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане и др.

Тези дейности са реализирани и през периода 2007-2013 г., като целта е през периода 2014-2020 г. да бъдат надградени и доразвити. Кандидатстването се осъществява чрез инвестиционна програма, разработвана от всеки бенефициент.

Крайни срокове за кандидатстване с инвестиционната програма: 15-30 септември 2015 г., 15-31 декември 2015 г., 15-31 януари 2016 г. и 15-31 март 2016 г.

Проектни предложения могат да се подават текущо до 31.05.2019 г., като до 31.05.2016 г. всеки бенефициент е длъжен да подаде пред Междинното звено проектни предложения в размер на минимум 50 % от бюджета за съответния град по процедурата.

По приоритетна ос 2: „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“

На 31.08.2015 г. е обявена процедура BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони“. Целта е повишаване на енергийната ефективност на публичната инфраструктура и на жилищния сектор. Конкретни бенефициенти са 28^{те} общини на малки градове – опорни центрове от 4^{то} йерархично ниво. Мерките за внедряване на енергийната ефективност трябва да доведат до постигане на изискването за най-малко клас на енергопотребление „С“.

По тази процедура от Северен централен район могат да кандидатстват само градовете Севлиево и Тутракан.

Предвидено е финансиране на дейности по конструктивно възстановяване и усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване; изпълнение на мерки за енергийна ефективност; СМР на сгради; съпътстващи СМР, свързани с изпълнението на мерки за енергийна ефективност и др.

Новото през програмния период 2014-2020 г. е, че се подкрепя приоритетно обновяването и мерките за енергийна ефективност на еднофамилни жилищни сгради на социално слаби хора, получаващи социални помощи от общината или от държавата. Те ще бъдат финансирани в сътрудничество между собствениците на сградите и общината, която трябва да подаде проектите предложения като бенефициент по приоритетната ос.

Общият бюджет по процедурата е 207 млн. лв. Крайният срок за подаване на проектни предложения е 31.05.2016 г., като до 15.03.2016 г. бенефициентът е длъжен да подаде проектни предложения в размер на минимум 50 % от бюджета му по процедурата.

По приоритетни оси 1 и 2 за всеки град-бенефициент по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. е отделен ресурс (бюджет), който е формулиран на базата на определени критерии.

По Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“

Приоритетната ос е фокусираната към запазване и надграждане на административния капацитет на Управляващия орган и на бенефициентите и повишаване на обществената информираност относно ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

На 31.07.2015 г. е обявена процедура BG16RFOP001-8.001 „Бюджетна линия за 39 общини – бенефициенти по Приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020 г. - бюджетната линия е насочена към 39 общини от 1^{во} до 3^{то} йерархично ниво, в качеството им на междинни звена по ОПРР. Общият бюджет е 7,4 млн. лв. Със средства по нея ще се финансират разходи за наемане на външни експерти за оценка на проектите предложения в помощ на Междинното звено; разходи за възнаграждения на екипите за изпълнение на инвестиционните програми; разходи за

разработване на Системи за управление и контрол (СУК); за създаване и участие в градски мрежи и програми и събития, свързани с изпълнението на техните функции съгласно чл.7 от ЕФРР .

На 14.08.2015 г. е обявена и процедура BG16RFOP001-8.002, „Бюджетна линия за УО на ОПРР 2014-2020 г.“ - конкретен бенефициент е Управляващият орган на програмата, като целта е повишаване на административния капацитет на служителите.

До края на 2015 г. предстои да бъдат публикувани следните схеми по приоритетни оси:

Приоритетна ос 3: „Регионална образователна инфраструктура“

Бъдещата процедура ще бъде с общ бюджет от 181 млн. лв. Планирано е било през м. август 2015 г. схемата да бъде отворена за училища към Министерството на културата и Министерството на младежта и спорта (училищата по изкуство и култура и спортни училища), но поради разширяване на нейния обхват, същата ще бъде публикувана и съгласувана със заинтересованите страни във възможно най-кратки срокове .

Управляващият орган е получил уверението на Министерството на образованието и науката и Министерството на земеделието и храните, че имат готовност да кандидатстват чрез училищата на тяхно подчинение. Предложените училища ще бъдат определени на базата на Методология за приоритизация на образователни обекти, одобрена от МОН. Училищата, които ще бъдат финансирани са с надобщинско, регионално и национално значение, като е възможно финансиране да получат и общини, на чиято територия са разположени професионални училища.

Приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“

Съгласно Индикативната програма за 2015 г. е планирана и схема с общ бюджет от 163,5 млн. лв. и с конкретен бенефициент Министерство на здравеопазването.

Процедурата е насочена към системата на спешната медицинска помощ. Целта е извършването на инвестиции за закупуване на линейки със съвременно оборудване; СМР; оборудване на 28^{те} центъра за спешна медицинска помощ и техните 170 филиала, както и 34 спешни отделения в държавни болници.

По смисъла на чл. 100 от Общия Регламент № 1303/2013 това е голям проект, което налага предварителна подготовка и реализиране на редица съпътстващи дейности преди отваряне на схемата и стартиране на проекта. Затова е решено схемата да бъде отворена през 2016 г.

Приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“

През м. ноември 2015 г. предстои да бъде обявена схема „Регионални пътища“ с бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ). Бюджетът ѝ ще бъде 380,4 млн. лв.

Целта на схемата е да бъдат финансирани ключови отсечки от национално и регионално значение от републиканската пътна мрежа (РПМ) от първи, втори и трети клас, осъществяващи връзка с TEN-T мрежата, които са предварително определени на базата на Методика и критерии за приоритизиране на пътните отсечки, разработена от АПИ. По този начин ще се улесни придвижването на стоки и хора, което ще се отрази положително на страната.

По тази точка от дневния ред бяха направени следните коментари:

Г-н Николай Сираков – председател на РСР на СЦР и областен управител на област Габрово, попита има ли връзка между схемата за регионална здравна инфраструктура и искането на Министерството на здравеопазването в областите да се осигурят терени за спешната медицинска помощ за извършване на дейност.

Г-н Димов изрази съжаление, че схемата за спешната медицинска помощ няма да стартира до края на 2015 г., както е планирано. Причината е, че това е много голям проект, което налага да се наемат експерти по инициативата JASPERS, да се извършат прединвестиционни проучвания, да се направи анализ разходи-ползи и др. Освен това, Управляващият орган е подал информация до Европейската комисия, че ще се подкрепят 28 центъра за спешна медицинска

помощ, а в момента Министерството на здравеопазването слива центовете в София-град и София-област. Това също забавя процеса по стартиране на схемата по ОПРР.

По приоритетна ос „Техническа помощ“ на оперативната програма ще бъдат заделени средства и за изготвяне на техническа карта с данни за всички спешни центове на територията на България, разстоянието им до по-големите болници и др.

По точка 8 от дневния ред:

- По тази точка от дневния ред думата беше предоставена на **г-н Александър Михайлов** - експерт проекти и програми във Фондация за реформа в местното самоуправление, за представяне на Проект на Стратегия за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г.

В началото на своята презентация, г-н Михайлов запозна участниците в заседанието със съдържанието на проекта на документ, като се спря подробно на предпоставките, методологията, изготвения SWOT анализ - силни и слаби страни, изводи от анализа, основни проблеми, основни предложения за цели, стратегически цели – проблеми и решения.

Той информира, че със Стратегията за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г. се цели преминаване от един център на държавно управление, т.е. от силно централизирана (моноцентрична) към полицентрична система.

Предпоставките са свързани с това, че в края на 2015 г. изтича времевият хоризонт на Стратегията за децентрализация 2006-2015 г. В момента се разработва новият стратегически документ, който ще бъде за периода 2016-2025 г., т.е. за 10-годишен период.

Използваната методология включва анализ на документи; експертна оценка; квантифициран SWOT анализ; обществени консултации и тематични дискусии.

Г-н Михайлов благодари за възможността да участва на заседанието на РСР на СЦР и предложи членовете на Съвета да изразяват мнения и задават въпроси по време на презентацията.

При разработване на проекта на документ са извършени анализи, с цел получаване на резултати.

Бяха представени силните и слабите страни на SWOT анализа, какво се случва в периода 1991-2006 г. и какво е изпълнението на Стратегията за децентрализация за периода 2006-2015 г.

Силни страни: Сегашната ситуация се характеризира с това, че местните власти притежават голям набор от регулативни функции относно местните общности. Постигнато е добро ниво на децентрализация в отделни сектори, като благоустройство, жилищна политика, инфраструктура. Общините имат данъчни правомощия и през последните години се създаде местна данъчна администрация. Местните власти имат своя собственост, което е голямо постижение. Общинската нормативна база е изградена във висока степен и с добра европейска перспектива. В България е постигнат напредък и по отношение на единния статут на държавните служители на централно и местно ниво. Добре е организирана системата за контрол по законосъобразност – т.н. супервизия от страна на централната власт върху решенията на местните власти по отношение на тяхната законност.

Слаби страни: Липсата на консенсус по отношение на регионите и второ ниво на самоуправление касае много силно областните администрации. В момента има 113 централни държавни администрации, които разполагат с 2 254 изнесени структури в цялата страна. От тях 961 са на общинско ниво, 948 – на областно и 345 – на регионално. Според г-н Михайлов, съвкупността от 265 общини и 113 централни ведомства в София е една неуправляема структура от различни териториални звена, част от които са юридически лица (134), а другите са с по един или няколко човека, които изпълняват определени функции и са на пряко подчинение на министър или на държавна агенция. Той информира, че в момента се изпълнява проект на Световната банка, който ще завърши с препоръки за консолидиране поне на обслужването на отделните звена, тъй като част от тях имат свои счетоводства, материални

бази и отговорници и др. В същото време в 265-те общини съществува необвързаност на изпълняваните от тях функции с определените ресурси.

Друга слаба страна е, че местните власти нямат собствена полиция за поддържане на обществения ред. България е една от малкото страни в Европа, където елементът на принуда е извън общината, която е център на властта. Страната ни има централизирана полиция с най-много полицаи на глава от населението в цяла Европа, но местните власти, които са избрани органи на власт, не разполагат с необходимите човешки ресурси. Кметът няма законови правомощия да назначава полицаи, но съгласно Закона за МВР той може да наема по договор служители на централизираната полиция, които обаче съгласуват действията си със своя работодател.

Г-н Михаил Бъчваров - представител на Министерството на труда и социалната политика, коментира, че България е член на Европейския съюз и предприеманите действия следва да отговарят на европейските изисквания. Според него, въпросът е свързан с финансовите възможности. Той изрази мнение, че за страна като България с малка територия и брой население, броят на общините е неоправдано висок. Въпрос от съществено значение е, че областните управители са второстепенни разпоредители с бюджетни средства, т.е. те не формират сами своите бюджети, за разлика от общините. Изводът е, че за да има жизненоспособна област е необходимо броят на общините в нея да съответства на реалностите. Например в област Габрово има оптимален брой общини, но не е така в други области. Не е оправдано например в община, състояща се от три села (в Софийска област) да има общинска полиция.

Г-н Александър Михайлов допълни, че според разработващия екип централизираната полиция трябва да остане в рамките на около 30 % , а 60 % - 70 % от нея да се децентрализира, каквато е практиката в повечето страни-членки на ЕС.

Друга слаба страна е липсата на пълни правомощия за определяне на размера на местните данъци. Факт е, че размерът на местните данъци е доста малък и основният приходоизточник на държавата са Данъка върху добавената стойност (ДДС) и акцизите. Те не могат да бъдат териториално локализирани и това създава проблем на местните власти.

Ограничени са възможностите на общините при определяне на разходните стандарти за делегираните дейности – образование, здравеопазване, социални дейности.

Ограничени са и правомощията на местните власти за избор на ръководители на общински заведения за услуги, вкл. училища, както и правомощията на кметствата в рамките на общинската администрация.

Г-н Михайлов отбеляза, че е разработен и анализ по сектори, извън квантифицирания SWOT анализ, както и анализ на изпълнението на Стратегията за децентрализация 2006-2015 г., като се спрѣ на основните изводи от тези анализи:

1. Основите на процеса на децентрализация са положени в периода 1991-2006 г. с приемането на Конституцията, ЗМСМА и законите, регламентиращи самостоятелността на общините в сферите на собствеността и секторните закони;

2. В периода 1991-2006 г. финансовата децентрализация има до голяма степен декларативен характер. Публичните разходи, които се правят на местно ниво са около 10 %, но този дял е доста по-малък в сравнение с останалите европейски държави.

3. Резултатите от изпълнението на Стратегията за децентрализация за периода 2006-2015 г. са неудовлетворителни, тъй като са изпълнени само 39 % от мерките. Ниската степен на изпълнение на стратегията трябва да се има предвид при разработването на новата стратегия за периода 2016-2025 г.

4. Прегледът на изпълнение на мерките от стратегията показва, че с най-ниска степен на изпълнение е *Стратегическа цел 2 „Оптимизиране на функционалната компетентност на областния управител и териториалните звена на централната изпълнителна власт за координация на секторните политики на регионално равнище“* (35,71 %).

В тази връзка, г-н Михайлов посочи, че предложенията на областните управители, които разработващият екип получава чрез възложителя МРРБ, показват едни и същи проблеми: липса на бюджетни възможности на областно ниво; липса на възможности за ясна координация на всички териториални структури на територията на областта; липса на възможност за участие в регионалното развитие като инициатори и като осъществяващи мониторинг на процеса на изпълнение на дейностите за територията.

Анализът показва, че значителна част от отчетените като изпълнени мерки са звършили без реални резултати. *Стратегическа цел 1 „Ускорено прехвърляне на правомощия и ресурси от държавните органи към общините за укрепване на местното самоуправление“* е изпълнена на 40,2 %.

5. По отношение на изпълнението на *Стратегическа цел 3 „Развитие на местното самоуправление в рамките на общината чрез повишаване на управленската и финансовата самостоятелност на кметствата и заведенията за услуги“* (38,1 %), се констатира, че за целия период няма никакъв напредък и по отношение на преодоляването на централизирания модел на общинско ниво за сметка на повече правомощия на кметствата. В България има и добри примери, но общата картина е, че всеки орган на власт иска децентрализация до своето ниво, след което този процес спира.

6. Темпът на децентрализация е нисък.

7. Извършени са редица промени, но те не водят до реални и въздействащи на местното развитие резултати.

8. Слабите страни в процеса са все още много и всяка следваща стратегия за децентрализация трябва да се фокусира върху тяхното преодоляване.

9. Съществуват възможности за развитие на процеса на децентрализация, свързани с членството на България в ЕС и възможностите за взаимстване на добри практики от държавите-членки на ЕС.

Представителят на ФРМС се спря и на основните проблеми, които определят ниското ниво на децентрализацията в България. На основа на изводите от анализа и използвайки метода „дърво на проблемите“ са определени следните пет групи проблеми:

- Неефективно управление на държавата на териториално ниво;
- Разпределението на публичните средства между нивата на управление не съответства на изпълняваните функции;
- Неразвита децентрализация на местно ниво;
- Ограничен спектър от услуги, оказвани от местните власти;
- Неравнопоставеност на местната администрация спрямо централната администрация – съгласно Закона за държавния служител общинските служители са със статут на държавни служители, но на практика само около 25-30 % от тях са държавни служители. Причината за това са недостатъчните финансови средства.

Основни предложения за цели - дървото на целите е огледално на дървото на проблемите и петте групи стратегически цели (СЦ) могат да се дефинират по следния начин:

- СЦ 1: Подобрени координация и самоуправление на надобщинско ниво;
- СЦ 2: Добро финансово управление и оптимално разпределение на публичните средства;
- СЦ 3: Развита децентрализация на ниво местни власти;
- СЦ 4: Разширяване сферата на услугите, оказвани от местните власти;
- СЦ 5: Издигане ролята на местната администрация.

Г-н Михайлов подчерта, че е важно мнението на РСР на СЦР относно алтернативите и решенията по идентифицираните стратегически цели, по които има различни възможности, както следва:

СЦ 1: Подобрени координация и самоуправление на надобщинско ниво – по отношение на тази СЦ трябва да се реши дали ще се въведе второ ниво на местно самоуправление. Провежда се дискусия по този въпрос и местните власти са против. В Европа съществуват няколко нива общини, съобразно големината им – големи общини в държави като Великобритания, Сърбия,

Финландия, България. В другата крайност са малките общини в държави като Франция (15 000 общини), Румъния (над 3 000 общини), Чехия, Словакия (с няколко милиона население и 2 500 общини). В България поради демографската криза, 110 от общо 265 общини са с под 10 000 жители, а около 55 общини не отговарят на критериите на Закона за административно-териториалното устройство на Република България (ЗАТУРБ) да наброяват 6 000 жители. Общините предлагат, вместо въвеждане на второ ниво на местно самоуправление, да се извърши коопериране между тях. Съгласно Европейската харта за местното самоуправление, подписана от България, консолидация на общините може да се извърши само доброволно, а не принудително. Необходимо е да се спазва процедурата, която е свързана с местни референдуми за обединяване. Г-н Михайлов коментира, че е много лесен процесът на разделяне на общините, но провеждането на местни референдуми за обединяване на общини е дълъг и много труден процес, който хората няма да подкрепят. Затова изходът трябва да се търси във второ ниво на самоуправление или в много засилен процес на кооперация между общини. Положителен пример в това отношение е изграждането на регионални депа, съгласно Закона за управление на отпадъците, процес в който общините бяха задължени да се кооперират. Сега тече и процесът за асоциациите по ВиК, който в началото е труден и неоптимален. Кооперирането е европейска практика в страните, които имат малки и разпокъсани общини, в т.ч. състоящи се от едно село. От друга страна, в Румъния с над 3 000 общини, местното самоуправление се извършва на ниво окръг, т.е. на второ ниво на самоуправление.

Трябва да се определи и административно-териториалната единица, в която ще се въведе второто ниво. Това може да са сегашните 28 области или 6-те района от ниво 2, или комбинация от групирани по две или три области. В тази връзка е проведено изследване от Фондация за реформа в местното самоуправление преди две години, идентифицирани са различни варианти и трябва да се вземе решение. Важно е да има политическа воля, т.е. решение на органа на управление на централно ниво. Според г-н Михайлов, липсата на политическа воля на централно ниво се дължи на липсата на ясна картина какво ще се случи, ако се възприеме един от тези модели. Децентрализацията е добър процес, но тя дава резултати след период от 10-15 години. Пълният политически мандат е 4-годишен и представителите на властта не биха предприели промени при недоказана полза от тях. Проектът на Стратегия за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г. ще бъде предложен на МРРБ, ще бъде разгледан и съгласуван със заинтересованите страни и ще се внесе за приемане от Министерския съвет.

Необходимо е да се реши и каква ще бъде системата на избор и формите на самоуправление на второто ниво. Възможно е да има директен избор за губернатор или т.н. опосредствани избори, или тези нива да бъдат съставени от вече избрани хора на местно ниво. В Европа съществуват различни системи.

По отношение на сферите на компетентност, трябва да се вземе решение кои от компетентностите ще се прехвърлят на второто ниво на самоуправление и откъде ще се вземат – от местното или от централното ниво.

Относно запазването на областите като децентрализирана администрация на централната власт съществува виждането, че е добре да се запази длъжността областен управител или т.н. префект на местно ниво, както е на практика в Европа.

Г-н Михайлов допълни, че по горепосочените въпроси е ценно мнението на РСР на СЦР и ако сега членовете на Съвета нямат готовност за мнения, може писмено да се допълнят вече дадените различни предложения. На заседание на Регионалния съвет за развитие на Югоизточния район в гр. Бургас, членовете са предложили да се направи още една еднодневна среща по тези въпроси, за да се обособи консенсусно мнение на района от ниво 2.

СЦ 2: Добро финансово управление и оптимално разпределение на публичните средства – по отношение на тази цел е необходимо да се преразгледат делегираните услуги като вид, т.е. да се определи кои услуги да бъдат делегирани и кои услуги могат директно да се децентрализират. Също така да се определи каква е степента на участие на местните власти в управлението на

делегираните услуги и как те участват при определяне на разходните стандарти и необходимите ресурси за делегираните дейности. Да се реши и въпросът относно степента на фискална децентрализация, както и кои приходоизточници могат да се прехвърлят на местно (общинско/надобщинско) ниво.

В тази връзка, г-н Михайлов информира за обявеното преди 2 дни от заместник министър-председателя по европейските фондове и икономическата политика г-н Томислав Дончев намерение на централната власт да отстъпи 2 процентни пункта (п.п.) от Данъка върху общия доход на местните власти, което е стъпка към осигуряване на фискални възможности.

СЦ 3: Развита децентрализация на ниво местни власти - трябва да се реши в каква степен да се развива децентрализацията на ниво местни власти – кметства и местни институции и как да се регламентира този процес – в специален закон или рамково в съществуващото законодателство. Необходимо е да се установи кои кметства биха могли да поемат част от административното обслужване и част от административната тежест на самата община. Но това не трябва да става унифицирано, тъй като вместо да се подпомогне, процесът може да бъде задълбочен.

СЦ 4: Разширяване сферата на услугите, оказвани от местните власти – необходимо е да се определи степента на децентрализация в секторите „Образование“, „Здравеопазване“, „Социални дейности“, „Култура“, „Спорт“ на местно ниво. Например до каква степен една болница може да бъде децентрализирана в рамките на общината, доколко тя би имала самостоятелен бюджет, определен в рамките на бюджета на общината или всяка нейна дейност трябва да се координира с общинския бюджет, т.е. трябва да има ясно ниво на децентрализация. Трябва да бъдат определени подходите за децентрализация в сектор „Сигурност“ и да се потърси добро решение за започване на този процес, въпреки че в България няма практика. В Сърбия е приет Закон за общинската полиция. Извършено е прехвърляне на служители и средства от бюджета на Министерството на вътрешните работи към бюджетите на общините. Централната власт, т.е. централната полиция си запазва всички методически, снабдителни функции и обществени поръчки, както и обучителни модули, свързани с функционирането ѝ. В същото време начинът на избиране на ръководителите на полицията чрез Общинския съвет, както и начинът на отчитането им пред широк граждански кръг води до положителни резултати.

СЦ 5: Повишаване ефективността на местната администрация – добре би било да се въведат стимули и/или задължение за сдружаване на местните власти за съвместно предоставяне на публични услуги. Въпросът за увеличаване на прозрачността на местно ниво за по-добра борба с корупцията да се реши законодателно и институционално на местно ниво. По отношение развитието на системата за управление на човешките ресурси, е необходимо стимулиране на млади, компетентни хора за работа на местно ниво. С цел повишаване на административния капацитет в малките населени места, е възможно да се реши служителите в малките общини да получават високи заплати.

Г-н Михайлов информира членовете на Съвета, че в момента се изработва Концепцията за Стратегията за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г. Освен обществените консултации и консултациите с Регионалните съвети за развитие на районите от ниво 2, е планиран разширен форум на 29 септември 2015 г., заедно с Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Разработващият екип е на разположение за конкретни разисквания с организациите и координира работата си с МРРБ, който е възложител на разработката. Стратегията за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г. трябва да получи обществено признание и да бъде одобрена на ниво Министерски съвет, след извършване на необходимите съгласувания по закон. Разработващият екип е отворен към всякакви мнения, коментари, както по отношение на принципни постановки, така и на конкретни мерки, които трябва да се реализират.

(Презентацията е приложена към протокола)

Беше проведена следната дискусия по тази точка от дневния ред:

Г-н Николай Сираков - председател на РСР на СЦР и областен управител на област Габрово, отбелязва, че темата за децентрализацията е една от най-дискутираните и той ще изрази своето мнение едва когато има политическа воля и се определи какво точно да се направи и въведе. Според него децентрализацията се случва, но с бавни темпове. Общините усвояват европейски средства и изградената инфраструктура трябва да се поддържа, но общините не разполагат с необходимите финансови средства. Г-н Сираков изрази мнение, че след 3-4 години държавата трябва да заделя поне 1 % от бюджетните средства, които да се управляват от общините. Децентрализацията е един от пътищата, един от механизмите за реално участие на гражданите във властта, което означава те да поемат отговорност за случващото се. Необходимо е част от средствата да останат на местно ниво, общините да децентрализират процесите и да се отворят към гражданското общество, като го допуснат до по-широко участие в тези процеси. Едва тогава гражданите ще имат реалното усещане, че участват във властта. Иначе колкото повече липсва силата на икономиката, толкова повече в основен работодател се превръща държавата и властта.

Г-н Васил Панчаров - представител на Форум „Гражданско участие“, зададе въпрос дали разработеният SWOT анализ ще бъде включен в Оценката на въздействието на Стратегията за децентрализация на държавното управление за периода 2016-2025 г.

В отговор, г-н Михайлов посочи, че разработеният SWOT анализ ще бъде включен в Оценката на въздействието още на ниво Концепция, както е по техническото задание. Нейното въздействие ще бъде оценено непосредствено след изготвянето ѝ, а не след като се изработи Стратегията.

Г-н Михаил Бъчваров - представител на Министерството на труда и социалната политика изрази мнение, че в момента проблемът с децентрализацията се решава на високо ниво и се работи изключително професионално по него. Заместник-министърът на регионалното развитие и благоустройството г-н Иван Аспарухов е национално позната и отговорна личност, с дългогодишен опит като кмет на община. С помощта на структурите на местното самоуправление държавата се ангажира да направи прелом по отношение на децентрализацията. България е страна-членка на ЕС и всички нейни действия са обвързани с европейските изисквания. Добре е в ЕС да се приемат и страните от Западните Балкани и да се върви с общи усилия към увеличаване на възможностите. Той допълни, че приема казаното от г-н Михайлов относно броя на общините в България, но голямата част от тях са икономически недееспособни и не е целесъобразно да има малки общини. Необходимо е да се изгради системата на самоуправление, използвайки опита на Европейските страни. Според г-н Бъчваров, институционалната организация е на добро ниво и е необходимо най-напред натрупване на опит и след това предприемане на мерки за изграждане на местно самоуправление на по-високо областно ниво. Той призова членовете на РСР на СЦР да бъдат в полза на разработващия екип, който действително е предприел конкретни мерки. Процесът на децентрализация има добро бъдеще, тъй като Съветът по децентрализация на държавното управление е добре структуриран и в него участват утвърдени кметове на общини.

В заключение, представителят на МТСП добави, че има готовност и мнение по въпроса за децентрализацията, но е важно да има конкретни и реални действия.

По точка 9 от дневния ред:

- Съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, приетите решения от Регионалния съвет за развитие се довеждат до знанието на гражданите чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин по решение на Регионалния съвет за развитие.

Във връзка с това, Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков предложи за обсъждане и одобряване Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно двадесет и седмото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район. Проектът на съобщение е подготвен и е предоставен предварително на членовете на Регионалния съвет.

Не постъпиха други предложения.

По точка 9 от дневния ред беше гласувано следното предложение за решения:

Решение № 1:

Регионалният съвет за развитие одобрява проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно проведено заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район.

Решение № 2:

Приетите решения на двадесет и седмото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район да се доведат до знанието на гражданите, чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин със съдействието на председателя на Регионалния съвет за развитие, областните управители, представителите на общините и секретаря на Регионалния съвет за развитие в Северен централен район, като се вземат предвид и предложенията, направени на заседанието.

- „за” - 26 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

По точка 10 от дневния ред:

• По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР г-н Николай Сираков предостави думата на г-жа Галина Георгиева-Маринова – областен управител на област Разград, за информиране на членовете на Съвета относно Предложение за осигуряване на целево финансиране за извършване на ремонти на приоритетни пътища от трети клас от републиканската пътна мрежа на територията на областите в Северен централен район.

Г-жа Георгиева благодари за възможността да представи предложение за решение от името на всички областни управители на територията на Северен централен район.

По инициатива на областния управител на област Разград, на 31.07.2015 г. в гр. Разград е проведена работна среща на тема „Състояние на пътищата от републиканската пътна мрежа на територията на Северен централен район” с участието на областните управители от СЦР и директорите на областните пътни управления (ОПУ) на територията на съответните области. Целта на срещата е била да се проведе дискусия относно състоянието на пътната инфраструктура от трети клас на територията на района и възможностите за рехабилитация на участъците с най-влошено състояние.

Установено е, че редица пътни участъци от РПМ от трети клас са във влошено състояние, което затруднява достъпа на местното население до услуги, ограничава транспортния достъп до главни транспортни коридори, намалява инвестиционната привлекателност и забавя икономическото развитие на района.

Северен централен район е на пето място по икономическо развитие спрямо другите райони от ниво 2 в страната, преди Северозападния район и значително изостава от средните нива на развитие на европейските региони. Една от основните причини за това е незадоволителното състояние на пътната инфраструктура.

На работната среща е решено областните управители, съгласувано с ОПУ да идентифицират по три пътни участъка от III^{ти} клас от РПМ със спешна нужда от основен ремонт (рехабилитация). На основата на предложенията е изготвен списък с пътни отсечки, който да бъде одобрен от РСР на СЦР и представен на Министерски съвет, Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Агенция „Пътна инфраструктура“ с искане за осигуряване на целево финансиране.

Предвид гореизложеното, г-жа Георгиева предложи Регионалният съвет за развитие на Северен централен район, вземайки предвид нуждата от подобряване на пътната инфраструктура в региона като основна предпоставка за ускоряване на социално-икономическото развитие и осигуряване на достъп на местното население до административни, здравни, социални, образователни и културни услуги, да вземе следните решения:

1. Подкрепя предложение за целево финансиране за извършване на спешен ремонт и рехабилитация на пътни отсечки от Републиканската пътна мрежа III-ти клас на територията на Северен централен район по приложен списък;

2. Председателят на РСР на СЦР да информира писмено за взетото решение Министър-председателя на Република България, Министъра на Регионалното развитие и благоустройството и Председателя на Управителния съвет на Агенция „Пътна инфраструктура“ за решението.

(Предложението е приложено към протокола)

Не постъпиха допълнителни предложения във връзка с гореизложеното.

По тази точка от дневния ред Председателят на РСР на СЦР направи следното предложение за решения:

Решение № 1:

Регионалният съвет за развитие на Северен централен район подкрепя предложение за осигуряване на целево финансиране за извършване на ремонти на приоритетни пътища от трети клас от Републиканската пътна мрежа на територията на областите в Северен централен район, съгласно приложен списък.

Решение № 2:

Председателят на РСР на СЦР да информира писмено за взетото решение Министър-председателя на Република България, Министъра на регионалното развитие и благоустройството, както и Председателя на Управителния съвет на Агенция „Пътна инфраструктура“.

- „за“ - 26 гласа;
- „против“ - 0 гласа;
- „въздържал се“ - 0 гласа

Заседанието беше закрито в 12.55 часа, поради изчерпване на дневния ред.

Приложение: Материали, предоставени на заседанието:

1. Предварителен дневен ред;
2. Проект на Годишна индикативна програма за дейността на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район през 2016 г.;
3. Списък на пътни отсечки от Републиканската пътна мрежа III-ти клас на територията на Северен централен район, нуждаещи се от спешен ремонт и рехабилитация;
4. Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване за проведено двадесет и седмо заседание на Регионалният съвет за развитие на Северен централен район.

**Протоколисти на РСР на
Северен централен район:**

Ангелина Маркова:

Биляна Караиванова:

**Секретар на РСР на
Северен централен район:**

Юзлям Камберова

**Председател на РСР на
Северен централен район:**

НИКОЛАЙ СИРАКОВ

